

ІГОР КАЧУРОВСЬКИЙ

В ДАЛЕКІЙ ГАВАНІ

ІГОР КАЧУРОВСЬКИЙ

В ДАЛЕКІЙ ГАВАНІ

п о е з і ї

diasporiana.org.ua

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ "СЛОВО"

Нью-Йорк

Буенос-Айрес

MCMLVI

Igor Kaczurowskyj
En la Rada Lejana
poesía

Рисунок на обкладинці роботи Валерії Гутник

Copyright by "Peremoha"

Тираж 1000 примірників.

В ДАЛЕКІЙ ГАВАНІ

П О В О Р О Т   Б Р А Н А

Від святих островів,
В кришталевім прозорім човні,
Його вігер привів
Під стрімкі узбережжя земні.

Хай крізь далеч німу
Він не знайде назад вороття —
Забажалось йому
Стать на берег земного життя.

Килим квітів стелить
Там, де гостя виносить приплив.
Він бо хвилі столить
У дзвінкому човні переплив.

Темний натовп шумить;
Невідома причулася річ;
Він радіє щомить,
Хоч не бачить знайомих облич.

А про те і не зна,
Що стрічає рокований скін:
Тільки вийде з човна —
І обернеться в порох і тлін.

Сіра темінь, як поліл пожежі,
Опускається стиха на море,
А вгорі, крізь імлу золотаву,
Загораються перні сузір'я.

Хай триває глибоке мовчання,
Хай ніщо тишини не порушить:
Я сьогодні прощаюся з вами,
Рідні зорі північного неба.

Надивитися хочу востаннє
На сузір'я Великого Воза
І всією душею сприйняти
Тихе сяйво Полярної Зірки.

Ми розстанемось, може, навіки.
Будуть інші зірки наді мною,
Та не зможуть вони заступити
Чар північного рідного неба.

І не раз я у зоряні ночі
Буду тужно на північ дивитись:
Все шукатиму Лебедя й Ліру
І сузір'я Великого Воза.

І знову ніч. І знову курс зюд-вест.
Високе небо нап'ялось над нами.
Цвяхований блискучими зірками,
На наші плечі ліг Південний Хрест.

Давно позаду втрачена мета.
Та в порожнечі нам блукати доти,
Аж доки ми тягар того Хреста
Донесемо до нашої Голготи.

Тут, на півдні, весна невесіння,
Що її ми відчуті не в стані.
А далеко десь — золото з синню,
По сугір'ях — ліси полум'яні.

Що нам, справді, весна неласкава? —
Ми ж осінніми сповнені снами.
І вже знов, як рум'яна заграва,
Підіймаються буки над нами.

Темне місто внизу заніміло,
І порушує тишу врочисту
Тільки шерех опалого листу.
Коли присмерк надходить несміло.

Пам'ятаєте дня погасання
І берез золоте шепотіння?
Це була моя мрія остання,
Це була моя казка осіння.

Там сьогодні ті самі шипшини,
Багряніють кущі винограду...
І невже це назавжди, без зміни,
І рятунку нема, ні розради?

Звикни, серце, до іншої мови,
Полюби ці палаючі весни! —
Може, привид гіркої любови
Хоч тоді не воскресне!

НЕОГЕКСАМЕТР

Іноді дивна мені, незнана мелодія сниться:
Звуків, нечутих ніколи, глибока і свіжа криниця.
Сплю я і бачу крізь сон, що сповив - закував мене **крішко**,
Ніби в руках безтілесних грає небачена скрипка.
Чисті, прозорі і світлі, зносять туди мене звуки,
Де поєднались, зрослися вершинами радість і муки.
Щастям болючим і благосним музика душу поймає.
В цілому світі, крім неї, здається, нічого немає.

Видиво дивного сну — наша розмова остання,
Смерклих моїх почуттів нове променисте світання.
Ти, наче музика скрипки, світла і ніжно-прекрасна,
Ціль, до якої не йду я, туго моя непогасна.
Біль, що піднісся горі, досягає такої вершини,
Де він зі щастям зіллється в ество неподільно-єдине.
Сяйво якоесь безтілесне благосно душу поймає,
І вже у цілому світі, крім тебе, нічого немає.

П І С Л Я   Б О Ю

Скрізь пожа́рища, ями, розколинн
І ша́рлатної́ крoви струмки.
Не зведеться, не встане, подоланий,
Тіу — Див, що жахав нас віки.

Ні плаща, ані списа у Водана,
Ні останнього ока нема.
Горда Фрея в наложниці продана
В ту країну, де вічна зима.

Вже не здійнуть могутнього молота
Пальці скорчених Торових рук.
Все потоптано, збито, поколото —
Кружить, кружить над трупами крук.

Тільки Льокі, з непевною вдачею,
Тільки Льокі, дотепний хитрун,
Переможцям своїм витлумачує
Древні мудрощі зраджених рун.

БЕОВУЛЬФ

(Н е о г е к с а м е т р)

Озеро вкруг обступили мертві насуплені скелі.
Десь тут гніздяться вони — велетні в тайній оселі.
Дика місцевість довкола — похмура, глуха і потворна.
За водоспадом гримучим печера, глибока і чорна.
В озері темна вода, що ніколи не світить блакиттю.
А з глибини визирають хижі зелені страхіття.
Десь тут гніздяться вони — нащадки злочинного роду.
Меч свій бере Беовульф і відважно пірнає під воду.
Воїни стали і ждуть. Швидко минають хвилини.
Тільки ні брязкіт мечів, ані крик з-під води не прилине.
Раптом здригнулись усі. Хоробрі нахмурили брови:
В озері, повнім страхіть, вода закипіла від крові.
Сильним, безстрашним бійцям сльози набігли на очі —
Під водоспадом гримучим піна червона клекоче.
Знов випливають наверх підводні потвори зелені.
За Беовульфом король буде тужити в Олені.
Данці відходять додому. Правди дружина не знає.
Та роздалася вода і враз Беовульф виринає.
Голову велетня воїн виносить з печери з собою,
Разом з ворожим мечем — здобиччю смертного бою.

Тож не жахаймось і ми, що довкола провалля і гори,
Що на поверхні життя — бридкі, осоружні потвори.
Битва кривава триває в глибинах таємних і чорних,
Зброя, здобута в бою, не схибить в руках непоборних.

В повітрі — пахощі вина,
Повітря легке, тепле, п'яне.
Це розпускаються платани,
В зеленій сукні йде весна.

І, наче місяць з-поза хмар,
І таємниче, і ласкаво,
Завжди усміхнений лукаво,
Крізь листя дивиться ліхтар.

Та хоч пильнує він — дарма:
За брамою, де тінь чорніша,
То бризне сміх, то знову тиша, —
Немов нікого там нема.

Життя! Життя буяє скрізь.
І навіть дереву сухому
Сьогодні сниться, що на ньому
Галузки мертві розвились.

Л. Д.

На вулиці бузково-сині квіти,
Цвінуть південні дивні дерева,
Хлюпочуться п'янки пахучі віти.
Та для твоїх чудес, незнаний світе,
Є у чужих людей чужі слова.

І кожне слово, чітко-невблаганне,
Вбиває все, що мріє і цвіте.
Те, що для нас далеке і туманне,
Те, що для нас прекрасно-несказанне,
Для когось повсякденне і пuste.

Ідеш-пливеш блакитною рікою,
І світла туга серце обійма.
І раптом станеш з думкою гіркою:
А де ж та синя квітка, для якої
Ні в якій мові назви ще нема?

ТАТРИ

Оспівали Тетмаер і Асник
Ваші кручі, долини й ліси.
А хіба я також не власник
Голубої цієї краси?
Я люблю вас, Високі Татри,
Гостроверхі, стрімкі шпилі,
Де світанки палають, як ватри,
Потопають провалля в імлі.
Я пройшов і узяв з собою
Жовтину осінніх модрин,
Тіні верб, що зійшлися юрбою,
І вечірню тишу долин.
І неначе дружню пораду,
Вже багато ночей і днів
Чую в пам'яті шум Попраду,
Безупинний, тужливий спів.

.....
Я нічого в руках не маю,
Спогад мій я незримо несу.
Все стрічаю і все минаю,
Зберігаю лише красу.

Б Е З П Р И С В Я Т И

Хмаросяги замкнули тісний виднокруг;
Темінь парку ліхтар пронизує,
І по стежці найдовша з освітлених смуг
Золотавою стелиться ризою.

Крізь рукав відчуваю весінне тепло:
Їду з тобою, про тебе ж марячи.
Ні, ти справді прекрасна. Холодне чоло,
А в очах стільки тужної гарячі!

Але краще не треба вечірніх розмов,
Голубого серпанку таємности.
Адже в серце без стуку заходить любов,
Що не звична до зайвої чемности.

І якась божевільна уява росте
(Як її подолать, відкинути?),
Що півсвіту об'їхав я тільки на те,
Щоб нарешті — тебе зустрінути!

Нестримний гін сліпучих фар,
Реклям тремтіння кольорове,
І тихе сяєво любови —
Твоїх очей вечірній чар.

Обличчя строге і прекрасне
І сукні чорної едваб.
Невже він зникне, твій приваб?
Війне. майне, без сліду згасне?

Життя вирує і шумить...
Вогні блакитні і червоні...
І все летить в нестримнім гоні,
І все триває тільки мить.

І, може, зустріч ця — остання,
Твоя любов померкне теж.
Але в безумнім проминанні
Для мене ти не проминеш.

Підвладний силі непоборній,
Навіки відданий тобі,
Я все шукатиму в юрбі
Самотню жінку в сукні чорній.

У великому людному місті
Є багато глухих дільниць,
Де вночі під платани безлисті
Чорна сутінь лягає ниць.

Я тебе проводжав додому,
Ми пустим передмістям ішли,
В темну вулицю, нам невідому,
Ми звернули, не знати коли.

Зупинились: куди ж тепер нам?
Повернути назад чи вбік?
Щось встає силуетом химерним,
Десь ліхтар миготить віддалік.

Невиразні провулків провали,
Смужка неба, як зоряний шаль...
Та, на жаль, ми не довго блукали
І дорогу знайшли... на жаль.

І лишилось бажання дике
Відтоді — на добро чи на зло —
Заблудитись з тобою навіки,
Щоб назад вороття не було!

В сажі й димі, ніби в чорній повені,
Хай стоять, до молу пришвартовані,
Кораблі англійські, вкриті брудом;
Порт гуде важким машинним гудом.

Хай з бетонної глухої сірости
Лиш димар фабричний може вирости,
А над ним — їдкою хмара диму —
Я не бачу, я проходжу мимо.

Те лиш бачу, що душа омріяла:
І розкішних пальм зелені віяла,
І над парком, крізь вершини піній,
Клаптик неба невимовно-синій.

І, як строфи світлої елегії,
Пропливають кораблі з Норвегії,
В плюскотінні водяних акордів,
Білі-білі, наче піна фйордів.

Не для тих, хто знемігся і духом ослаб.
Не для тих, хто у роздумі став серед шляху.
В смертоносних речах є таємний приваб,
Нерозгаданий чар магнетичного жаху.

Увійти б у те царство, де жаху печать,
У пустелі безводні, заплутані хащі,
І у хижі провалля, де скелі стирчать,
Як поламані зуби роздертої пащі.

Манить, кличе до себе запінений вир,
Глиб, що з нього нікому нема порятунку.
Танком соняшних іскр заворожує зір
Келих, повний по вінця отруйного трунку.

Таємничий приваб в смертоносних речах.
Твої руки, мов кільця зміїні, холодні.
Як в альпійських озерах, у тебе в очах
Розкриваються сині суворі безодні.

І зіниці спалахують гнівом часом,
Ніби блискавка в хмарах — караючим лезом.
А уста твої — келих з отруйним вином,
Що від нього на світі — і злочин, і безум.

Попіл спалених мрій... марень зламаних хруст...
Я шукаю в житті трагедійного щастя.
І до цих непокірних, палаючих уст
Я підношу уста — як до чаші причастя.

ДО МЕЛЕАГРА

Юність і соняшна рань у левкоях твоїх, Мелеагре.
Хочу змішати з вином ім'я солодке твоє.

Руку—крізь двадцять століть—протягни мені, друже з Гадари,
Чарку мені протягни: вип'ємо нині удвох.

Скільки змінилось речей, але що нам з тобою до того?
Ми ж бо уміємо в них бачить незмінну красу.

Квіти веселих лілей зробились назавжди сумними,
Та і в печалі вони кращі за одяг царів.

Молодість, сонце, любов у вінки заплітають поети,
І не зів'януть повік ранні левкої твої!

С О Н Е Т

Зірви і покуштуй з усіх дерев плоди.
Хай трапиться тобі, після вина і рому,
Вночі напомацки напитися води
З калюжі темної в болоті лісовому,

З мандрівки дальньої прийти назад, додому,
Або лишати дім, йдучи хто-зна куди,
В чеканні зустрічі ловити поїзди,
Чи, проведивши всіх, зостатися самому.

Пройди усі шляхи, що має їх життя.
Хай будуть мрії там, любов і забуття,
І невблаганна сталь блискучого багнета.

І тільки не забудь згадати на путі,
Що поміж днів твоїх не втрачені лиш **ті**,
Коли ти написав бодай рядок сонета.

П О Е Т

Не має значення: тіара чи галера,
На раменах твоїх лахміття чи вісон,
Чи ти переступав чи пильнував закон,
І хто була вона — мадонна чи гетера.

Чепіги рільника, рушниця бракон'єра,
І навіть міль берла, залитий кров'ю трон —
Не це важливо нам. Бо це міраж, химера,
А дійсність — тільки віри і ліри чистий тон.

Хоч ти плазуєш псом до панського підніжжя
І ночі присвятив науці чорнокнижжя,
Сплітаючи діла в один гадючий сплет,

Хоч на твоїй путі отруйне зло цвістиме,
Та ми найтяжчий гріх і злочин **непростимий**
Тобі прощаємо, тому що ти — поет.

З АРГЕНТИНСЬКИХ МОТИВІВ

Хай хоч вві сні мандрівки дальні...

М. Р.

Край затоки квіти сѣйбо червоніють на весні,
Розцвітають над водою пурпурові дерева.
Бо не згнуло без сліду сильне царство гварані,
В квітах полум'я і крові древня раса ожива.
Ніби вранішня заграва в темнім дзеркалі води,
Ніби квіти і не квіти пломеніють як вогні.
То стоять, червоношкірі, мужніх воїнів ряди,
То розкрила царську вроду королева гварані.

Там у вас морозні ночі, сніг лапатий і пухкий,
В білім смутку хуртовини зимові суворі дні.
А в листі ти знайдеш сѣйбо полум'яні пелюстки:
Хтось про тебе пам'ятає в екзотичній стороні .
Хтось тобі віддати хоче безмір сонця і краси,
Щоб тобі бодай приснились в навороженому сні
Теплим ранком край затоки зелень в сяєві роси
І між квітів пурпурових — королева гварані.

М. Р.

Давно хотілось нам пізнати,
Як пахне евкаліптів лист
І як підносяться палати
І вежі мармурових міст.

І ми пішли у дальні мандри,
В той сон, що снівся вам **колись**.
І нам розкрились олеандри
І арки соняшні звелись.

Тиролю снігові вершини,
Каринтії озерна синь...
І всі ті райдужні картини,
Якими вабить далечінь.

Та не такі вони яскраві
(Хоч і на полюс запливи),
Як нам ввижалося в уяві,
Що віршем витворили ви!

ЛИСТ ДО ПРИНЦЕСИ МРП

Принцесо легендарної краси
З небаченого нами Тріполіса!
Хіба ж не Мелісанда ти єси? —
Адже у вас подібна кожна риса.

В обох волосся широко-золоте,
Обом дзвінкі подобаються рими,
Той самий усміх на устах цвіте,
І про обох співають пілігрими.

Але давно минули ті часи,
Коли, пусту шукаючи химеру,
Поет і мрійник відряджав галеру,
Щоб поклонитись владарці краси.

Тепер черга — принцеси Мелісанди!
Купуй квіток, сідай на корабель.
Тут небо синє і цвітуть троянди...
Пливи! Чекаю!

Жофруа Рюдель.

Якщо це станеться і збудеться надія,
Тобі, омріяній, що принесу тоді я,
Який до стіп твоїх покласти можу дар
За твій нев'янучий, твій неосінній чар?
Чим відплачу тобі за радість, що огорне
Мене, самотнього; за щастя неповторне
Волосся гладити хвилясто-золоте,
Дивитись в глиб очей і думати про те,
Що ось душа твоя звучить моєї до рими,
—І заховать лице між персами твоїми?

КОРАБЕЛЬНИЙ ЦВИНТАР

Десь у порті, в найдальшій закутині,
Де фарватер давно обмілів,
Мов габою, туманом закутані
Кістяки неживих кораблів.

Зогнило і потріскалось дерево,
Похилилися щогли в журбі
І бортів випинаються черева,
Незугарні, облізлі, рябі.

Віджили, відслужили, відплавали,
Довершили неміряний шлях.
І матроси, смагляві дияволі,
Розбрелись по чужих кораблях.

В час мандрівки суворо-прекрасної
Підточила залізо іржа.
Чом же нам, замість нашої власної,
Нині випала доля чужа?

Ми ж бо повні весінніми силами,
Дальніх прагнемо плавань... І ось —
Поміж барками напівзогненими
Кинуть якоря нам довелось!

Ще в доках портових не почалась робота.
Отруйні випари смердючого болота
Летючим саваном встеляють пустирі.
Уламок місяця виблискує вгорі.
Важкими росами трава намокла плаче;
Гние у бур'яні ослизле падло псяче;
І майже поруч з ним, під парканом, навзнак,
Хропе обшарпаний п'яниця чи жебрак.
А далі знов пустир. І сміття чорні купи:
Заливши нафтою, тут палять кінські трупи.

Куди ж це я іду? Невже нема доріг,
Щоб їхній жах і бруд вигнанця не стеріг?
Щоб долю оминуть жебрацьку і собачу?
Чи, може, я тепер своє майбутнє бачу?
І через кілька літ, можливо, це мені
Отак судилося лежати в бур'яні?

...А досі думалось: до смертної хвилини
Я вірші кластиму — цеглина до цеглини —
І будуватиму краси незримий Рим
З колонами дзвінких і виточених рим...

I.

Склепіння неба вежами підперши,
Біліє місто, як дороговказ
Тим кораблям, що тут були не раз,
І тим, що нині завітали вперше.

Вони плывуть, щоб знову відійти,
Як почуття, як мрії, як бажання.
А може, в них також нема мети,
А тільки безціль марного скитання?

І не ждучи ні радощів, ні втрат,
Ти зустрічаєш їх, байдужий моле,
І тих, які повернуться назад,
І тих, які не вернуться ніколи.

II.

Над сірим молот тиша й самота.
Під вицвілим, порожнім небосхилом
Лиш вітер по алеї розгорта
З обірваного листя бляклий килим.

І хай собі на пристані юрба
Чекає-стежить, як з далеких плавань,
Звідтіль, де мла молочно-голуба,
Заходить корабель у рідну гавань.

Хай щогли снять про неозору путь,
Нехай дзвенять напружені канати —
Мені в житті нема на що чекати:
Ні я не жду, ані мене не ждуть.

Неначе Мальдуна з поеми Теннісона,
Нас, мужніх месників, вершителів закона,
Невгнутих воїнів — від наших ворогів
Віднесло бурєю до дальніх берегів.

І — не фантастика прадавніх кельтських мітів —
Назустріч нам встає пахучий острів квітів,
І другий, що на нім лише самі плоди,
За ним, як мариво, підноситься з води.

Вже проминули ми жорстокий острів крику
І острів мовчазний, де тишина одвіку.
І розкриває нам без ліку темних див
Морська безмежна путь, що нею Мальдун плыв.

Тож всепрощаючу і миротворчу втому
Невже також і ми привеземо додому?
І, як у Мальдуна, невже бо в судний час
Для помсти правої снаги нестане в нас?

Борисові Ол.

Ми її бачили в непроминальнім раннім цвітінні —
В квітах тонули дівочого саду білі дерева.
І не померкнуть у пам'яті нашої барви весінні:
Світло-блакитна, незаймано-біла, ніжно-рожева.

Хай з'ясувалося, хай ми пізнали, що помилились.
Вся вона вигадка, що існувала тільки в уяві.
Ти її вимріяв. Ми приклонялись їй і молились.
Але колишньої нашої казки знищить не в праві.

В синім безмежжі травневого неба зорі вечірні,
Наскрізь осяяні вранішнім сонцем росяні квіти,
Дальньої музики звуки тужливі, кротко-сумирні, —
Не зникайте, лишайтесь з нами, вічно живіте!

Ніч відходить трепетною тінню.
Бачиш: там, де золотіє схід,
Хмара, — мов бузковий живопліт,
Десь весною, в час його цвітіння.

Підвестись, розхмурити чоло,
Кожен біль простити і образу! —
Ні на небі, ні в душі ні разу
Ще таких кольорів не було.

Справді: мов дівча з-за живоплоту,
Визирає ранок з-поза хмар.
Чи ж йому я маю нести в дар
Тільки тугу, смуток і скорботу?

Адже нині знов люблю я світ
За бузкові хмари і за квіти,
І за те, що в тридцять з гаком **літ**
Можна щось уперше пережити.

Пригадалися далекі дороги.
Погубили коні підкови,
Позбивали копита до крові,
А спочити немає змоги.

На деревах білі перуки.
І метуть сніговії лютневі,
Мов би хтось на Блідім Коневі
Простягає за нами руки.

Нам у вічі б'є хуртовина.
Гук гарматний росте на сході.
А на тій он сусідній підводі
Народилась в дорозі дитина.

У якомусь розбитому домі,
Що лишила сім'я "фольксдойчерів",
Ми на краденій спали соломі,
І я знову без хліба вечеряв.

Ми на вікнах прибили рядна,
Сніг колючий змели з підлоги,
І стогнала, така безпорадна,
Та, що мала невчасні пологи.

Старша дівчина їсти варила
(Як пригадую, звали Оля).
І спускалась ніч білокрила,
Наче птиця зі сніжного поля.

Пам'ятаю світанку сірість —
Сніг і вітер за ніч ущушли.
Бачу личко, від сну припухле,
І очей чистоту і щирість.

Ми сміялись, як давні знайомі,
І, пробачте, шукали вошей.
Свіже личко, дівча хороше,
Тепла зустріч в холоднім домі.

І коли запрягали коні,
Вирушаючи в путь безкраю,
Ніби сниться — потиск долоні,
Світлий усміх... Хіба я знаю?

Наше плем'я завзяте і вперте:
Мов кровинки народнього болю,
Ми таки просочились на волю
Між кістлявими пальцями смерти.

І не той уже світ біля мене:
Кораблі, і матроси на трапах,
І п'янкої магнолії запах,
І бамбуку царство зелене.

І цікаво б нині зустріти
Тих, що з ними пройшов крізь негоди,
Відтворити разом пережите
На жорстоких шляхах свободи —

Привид смерти в плащі сніговому,
І відчай, що подвоював сили,
Дім розбитий, брудну солому,
І дівча, незнайоме і миле.

ПАМ'ЯТІ ГАМСУНА

—Умер Великий Пан!

Ів. Тург.

Щось надійшло-спалахнуло, сліпуче, як магній —
Це до минулого спогадом я перенісся...
...Стежка з нічного узлісся і зустрічі з Дагні,
І ластовиння в Едвардн біля перенісся;

Туга кохання, що віє від фйордів весною;
Замок Вікторії в полум'ї й димі пожежі —
Це не уява сплітає химерні мережі,
Це — пережите. Це те, що навіки зі мною.

Може, для інших — це чад поетичних історій.
Царство фантомів — уявне, мінливе, некріпке.
Може, для когось нема ні Едвард, ні Вікторій —
Тільки білзна в порожнім футлярі від скринки.

Та перед цими фантомами меркне і блідне
Власна любов, почуттів нерозділених вияв —
Ніби якість неістотне, м'яке і безслідне
Те, що в житті відчував я, і думав, і мріяв.

Там, де, зникаючи, губляться давність і дальність,
Наче крізь скло голубої норвезької криги,
Бачу я душу мою крізь прочитані книги —
І в нереальнім найвищу знаходжу реальність.

Бачу далекі узлісся, північні сугір'я —
Може, останній притулок Великого Пана.
Відсвіт вечірній на небі не гасне до рана,
Тануть у ньому велично-холодні сузір'я.

Знову я чутиму ангелів, повних печалі,
В башті, де жив божевільний з донькою **сліпою;**
Питиму тугу, міцнішу хмільного напою,
І цілуватиму трепетну грудь Ілаялі.

Там, над небокраєм, — вишневі оболки.
Небо поміж ними — прозоре і глибоке.
Небо поміж ними — блакитно-зеленаве.
На обличчях відсвіт високої заграви.

Якось ненавмисне, неначе й без потреби,
Згадую цей вечір і думаю про тебе.
Може, це заграва вечірньої любови?
Довгожданна провість майбутньої онови?

П І В Д Е Н Н А В Е С Н А

Між хмаросягами чорними — далеч рожева,
Ніби наостіж відчинено заходу двері.
Листя зів'яле, засушене гублять дерева,
Грається листям, жартуючи, вітер у сквері.

Колють нас тонкими стрілами вже не віднині
Гостро-відточені промені сонця чужого.
Віру, і силу, і молодість п'ють по краплині,
Віру, і силу, і молодість — з серця живого.

Не оборонять насуплені чорні квартали.
Де ж і коли і від кого нам ждати спасіння?
Падає, стелиться, віється листя зів'яле,
Сонцем пекучим опалене листя весінне...

J A C A R A N D A

...І все минуло. Одцвіли алеї,
Що так пишались синню верховіть.
І — клаптиками неба — над землею
Кружилась, осипалася блакить.

І нам здалося, що занадто пізно,
Що догорають голубі вогні,
Що на майбутнє і тобі й мені
Шляхи прослались нарізно і різно.

Що ж нині? Жаль. І смуток чужини.
І дум самотніх безпритульні мандри.
Та спогад оживає шовесни,
Коли цвітуть священні палісандри.

Хоч, може, щастя і твое й мое
Осипалось ясними пелюстками —
Jacaranda не тліє й не гние
І зберігає аромат — вікам...

В Д О М А

Віконниці закрили, і в кімнаті
Відразу стало затишно, утульно,
І мов ясніше. Так, неначе з саду
Разом із листя мелодійним шумом
І дзвоном жаб, і піснею з села,
І пахощами глици молодої
Вливалася в кімнату півтяма ночі.

Допито чай, докінчено розмову,
Дочитано якусь "главу" в романі
(Одному з тих романів невиразних,
Що їх читають тільки на безкнижжі).
Котра ж година? Час, мабуть, і спати .
І ти підводиш очі на стіну,
Щоб глянути на наш старий годинник.
Але його немає. Він тут висів
Тому дванадцять літ, в тридцятім році.

Здригаєшся и згадуєш про все.
І знов нудне безсоння. Ніч і темінь.
І добре, хоч не цокотить годинник:
Він ще тоді, у ту прокляту осінь,
Пробив тринадцять і замовк навіки.

Б. П.

Пригадуєте: шляхом на Гречани,
Де мла глушила вибухів луну,
Брели тополі, як сумні прочани,
За нами вслід, у темну далину.

Плаксива мряка. Обрій трупно-синій.
І кулемет — нудний речитатив.
.. В огні й диму, з-поза ворожих ліній,
Повз нас шалений потяг пролетів.

Проскочивши крізь фронтів застави,
Підпалений пронісся ешелон.
І лопотіло полум'я жовтаве,
Стрибаючи з вагону на вагон.

І довго, повні захвату і болю,
За поїздом, рокованим на згин,
Дивились ми у далеч, навздогін:
А все таки він вирвався на волю!

Ви, люди міста, що у вас в неласці
Гнучкий бамбук, і сейбо, і омбу,
Чи вас не вабить у зеленій казці
Провести з нами радісну добу?

Чи вас не вабить: на поклін природі
З камінних міст, де спека, пил, іржа,
Піти туди, де ріки повноводі
І дивовижний цвіт мбурукужа?

Вже кілька років я не бачив лісу,
Не слухав лісової тишини,
Крізь листяну мережану завісу
Не задивлявся в синь височини.

І ось нарешті ліс. Гостинна тиша,
Зелена сутінь потаємних ніш.
Все вужча стежка, зелень все густіша,
І квіти пахнуть — глибше і п'яніш.

Куші й дерева — все плющем повите.
Десь жук гуде, як басова струна.
А в далнині просвічує крізь віти
Дзеркально-металева Парана.

Там катерів прудких веселий шерег
Часом стривожить плесо осяйне,
І потім довго хвиля плеще в берег,
Аж поки не затихне, не засне...

Щось ніби трісне гілкою сухою,
Якась мала пташина проспівала.
І стежкою забутою, глухою
Вступає в серце тиша лісова.

Я кинув дома всі нудні турботи,
Утік від них, як злодій, крадькома.
І тільки зрідка ще шкодую потай,
Що я — самотній, що її — нема.

ПОЛУСТАНОК

А я не встиг на потяг...

М. С.

Не наздогнав останнього вагона...
Як жовті іскри, гаснуть світляки,
Холодна вогкість віє від ріки
Над сірістю вечірнього перона.

Не наздогнав... Тепер сиди і жди
У мертвій порожнечі полустанку.
Наступний поїзд прийде на світанку —
Бо тут не часто ходять поїзди.

О першій розминулись два експреси
(На полустанках не стають вони) —
І знову чорне плесо тишини
Пливе над синню річаного плеса.

...А зрештою — пощо рушати в путь?
Пощо це сонне і нудне чекання?
Таж втрачена — її не повернуть —
Нагода неповторна і остання.

Вечірній "дачний" відгримів і стих,
І жоден звук до мене не долине.
Я поспішав даремно, я не встиг
На залізницю вибігти з долини.

Всі сподівання, задуми, жалі
Стають відразу марними й пустими:
Ніякий поїзд вранці тут не йтиме,
І ранок не настане взагалі.

Я зрозумів, що краще відійти.
І вийшов геть, у морок порожнечі.
А там лишились дам відкриті плечі,
Слизький паркет, і музика, і ти.

Ніхто мого відходу не помітить,
Ти не завважиш, що мене нема,
Бо вальс п'яною млостью обійма
І стільки лямп у білій залі світить.

Я чую: серце стишило биття,
Бож тьма і холод — це найліпші ліки.
...Лишити все і відійти б навіки
У ніч, у порожнечу, в небуття...

Це не день умирає на овиді,
Бо нестало б і тисячі днів
Для такої кривавої повіді,
Для таких пурпурових вогнів.

Хто ж побореться з ніччю хмурою?
І пощо вже якась боротьба? —
З гуманізмом, прогресом, культурою
Догорає стара доба.

І, забуті в далекій гавані,
Ми плакаєм романтики хміль,
Щоб за радощі наші удавані
Заховати глибокий біль.

І, як хмари криваво-розхристані
Заливає смертельна тьма ---
Споглядаєм з останньої пристані,
Звідки виходу більше нема.

П І С Л Я   Б У Р І

Гроза пройшла. І ясність небувала
Лишилася в повітрі. Відпливла,
Мов корабель за обрій, сіра мла,
Що над річною даллю панувала.

Вже п'ятий рік дивлюся я туди,
Де губляться безмежжя срібноводі,
Мов хочу щось побачити на сході,
Крім неба і води.

Але сьогодні, там де синь сталава,
За кораблями й смугами димів,
Мені якісь ввижаються дерева
І прямокутні цяточки домів.

Немов я був сліпий і — прозріваю,
Немов розкрилась темна глибина
І, наче казка, з неї вирина
Далекий берег Уругваю.

А де ж шукать чаклунської снаги,
Щоб викликати хмарн чорнохмурі,
І град, і грім... —Щоб потім, після **бурі**,
Побачить рідні береги?

В І Д Ч А Й

В старім порту солоний вітер віє;
Повзе по мурах празелень віків;
Дбайливо підмальовані повії
Полюють на веселих моряків.

Спливає труп з ножом посеред спини,
Під плескіт хвиль погойдуючись ниць.
А скільки ще ховають ці глибини
Незраджених жорстоких таємниць?

Пожар на рейді охопив шаланду,
Похмурий дим клубочиться здаля.
І темні типи зносять контрабанду
З блакитного, як мрія, корабля.

А там — бур'ян, старе залізо, сміття,
Якись куші — я їм не знаю назв —
І прокажений кутає в лахміття
Безпалу ногу з гноем давніх язв.

Ні, це не джміль. Джмелі гудуть інакше.
Поміж галуззям сейбо наді мною
З'являється немов летюча квітка,
Спиняється в повітрі і гуде.
Ах, це колібри! Таж таким я бачив
Його колись давно, в дитячій книжці.
Барвисті крильця в безнастаннім русі
Прозорими здаються пелюстками.
Він дивиться здивовано на мене,
А я вслухаюся в його гудіння
І згадую, немов би так співало
Чаклунки веретено золоте,
Що, уколовшись ним, колись заснула
Прекрасна королівна в давній казці.
А чи не казка тут довкола? Дійсність
Такою гарною не може бути:
Занадто вже яскрава зелень листу,
Занадто чиста синява небес...
Ці тільки мрія, сон, хвиливі чари —
Байдуже, доброї чи злої феї.
І, може, зараз я розкрию очі —
І всі ці пальми, кактуси, колібри
Повернуться в мою дитячу книжку.

Ще вечорами синь така сувора,
Сріблиться іней на сухій траві,
Чорніють кипариси неживі,
І навіть сніг зривався позавчора.

Іще калюжі скоує мороз.
А вже на тлі холодної блакиті
Ясніше розгорається щомиті
Передвесінне золото мімоз.

І, дивлячись на золотаві квіти,
Гостріше відчуваєш самоту
І починаєш мріяти про ту,
Яку тобі ніколи не зустріти.

Розкішним ранком — простір для плавби.
Вітрець чола торкався мимохідь,
І ми пливли у далеч, у блакить,
Ген до містка, від "нашої" верби.

І ти стомилась: — Ні, не допливти,
Забракло сил, повітря нестає.
Та я підплив — і відпочила ти,
Поклавши руку на плече мое.

Якщо тебе знесилить марна путь,
Заломить біль, образа опече,
Я — біля тебе. Відпочинь, забудь,
Поклавши руки на моє плече.

Е Г И П Е Т

Ні шедевр забутого мистця —
Ніжно-юне, золоте обличчя —
Ані лодь, що повезе мерця
В потойбічні соняшні сторіччя.

Ні загробний світ — як справжня **ціль** —
Ні жерців священні таємниці,
Ані навіть квіти з нільських піль
У Тутанхамонівій гробниці.—

Все це не для нас, не для живих:
Легкий дотик, неуважний порух —
І з букета квітів польових
Зостається тільки мертвий порох.

Те, що не загубиться в віках —
Не Люксор, не сфінкс, не піраміди,
А — з маленьким Гором на руках —
Образ Богоматері-Ізиди.

Було це в сорок першій, восени,
По кількадемній зливі, в подошів'я,
Прийшла вода з карпатського верхів'я
На придністрові села і лани.

За валом вал — росла сліпа навала.
Дерева з листом, дошки і снопи,
Роздуте падло — все це об стовпи
Ріка під мостом з люттю розбивала.

І, кажуть, з мосту бачили тоді,
Як уночі Дністром пливла хатина,
Здалека бовваніла на воді,
Світилося — і плакала дитина.

.....

Кому й пощо ми світимо вогні
І плач душі кому звіряєм все?
Той, хто панує в чорній вишині,
Не допоможе і не порятує.

Дитячі ще уста, пухляві і капризні,
І ніс кирпатенький, і брови трохи різні,
І кожна рисочка дівочого лица —
Мені знайоме все і рідне без кінця.
Втопивши погляд свій у синь очей сусідки,
Я мало не спитав: “Яким це чином? Звідки?”
І раптом зрозумів і все дивлюся вслід:
Такою ти була тому п'ятнадцять літ.

П Р Е Д О К

Ми молимося вранці на ріллі
Святому сонцю і святій землі.

Смаглявість пружно-молодого тіла
Підкреслює твоя кошулька біла.

А ще з полів не відійшла весна,
Ще якимсь юно грають іскри в росах,
І нас, уклінних і простоволосих,
Поймає незреченна тишина.

Од вітру хвилі пробіжать кугою —
Така лагідна темна зелень хвиль.

...Цієї ночі межі наших піль
При місяці ти обійшла нагою.
В твоєму тілі є всевладний чар.
Тепер нам збіжжя суховій не спалить,
Хатину нашу буря не повалить,
І обмине нас повінь і пожар.

Лишаючи пожарища й руїни,
Я перейшов — з мечем — чужі кра...

Я знаю степу неосяжний шир,
Сніг нерозтанний — вічний саван гір,
І велич моря — синьої пустині,
І древній дуб в священному гаю...
Та ні в своїм, ані в чужім краю
Над наготу твою нема святині!

...Різьбили з мармуру невиданих богів.

(М. З.)

“Різьбили з мармуру”... А час робив своє,
І гнів античний світ (як наш тепер гние),
Дичавіли думки, темнішали століття,
І меркли генії — ясных зірок суцвіття.
Майстерного різця ніхто вже не беріг:
Адже краса це зло, адже мистецтво — гріх.
Розбито статуї, розвалено кумирні,
Дошенту спалено священні книгозбірні,
Повив печальний плющ ряди сгрунких колод,
І став дияволом владика-Аполлон.

Лише на півночі, від Росі до Аркони,
Були в землі слов'ян свої діла й закони.
Там арфи древньої не стихла ще луна,
Плелись глаголиці узорні письмена
І — докір мовчазний Коринту і Атенам —
Стояв поганський бог над синім Бористеном.
Стояв поганський бог... Тверда, сувора міць,
Що розкривається у гуркогі грімниць,
І срібна голова і вуса золотії —
На подив дикунам із Риму й Візантії!

Д О О Д І С С Е Я

...los remezones que asolaron Zante,
Itaca i Cefalonia...

(3 газет).

Куди ж ти вернешся, мандрівче-Лаертиде?
Розбиті, зламані, лежать каріатиди,
Що твій тримали дім. Руїни і гамуз
Лишив на острові раптовий землетрус.
Оселі рідної тобі вже не пізнати.
Де ж син твій і жона? І де твої пенати?
Ще коливався ґрунт, як листя від грози,
Гойдались небеса, як п'яні терези,
А вже на острови новим війнуло жахом:
Злетів-зірвавсь вогонь багряноперим птахом,
І ще не згас вогонь, як звівся пінний вал,
Небачений повік морських безодень шал,
Аж до гірських вершин плеснула піна біла
І залила пожар і теплий попіл змила.
Нікого не минув потрійний Божий гнів:
Одні засипані у звалищах домів,
А інші спалені чи хвилями залиті.
Те, що любили ми — того нема на світі.
Над мертвим островом непроникненна тьма.
Куди ж ми вернемось? Ітаки вже нема.

І, може, тільки хтось у човнику старому,
Серед нічних вітрів, під рокотання грому,
Новітній Одіссеї, блукає без мети
І ще не знає сам, куди йому пливти.

Н Е О Г Е К С А М Е Т Р

Часто, як хочу недавнє втілити в образ єдиний,
Бачу я озеро в Альпах і парус на нїм лебединий,
Чітко відбиті в воді хмари, і сосни, і кручі,
Сніг на вершинах стрімких і світла потоки жагучі.
Ніби розтануло в сонці отруєне жахом минуле,
Роки, забризкані кров'ю, в безодні ясній потонули.

Знаю, коли пережите лишати все далі і далі,
М'якшають риси похмурі, світлішають темні деталі.

Так, із Середніх Віків, синіх глибин потойбіччя,
Нам не Рауль де-Камбре розкриває звірине обличчя.
Ні, не облога Альбі, не пожари, не кров, не руїни —
Інші над ними й крізь них проступають всевладно **картини:**
Замок Святого Грааля, де Парсеваль на сторожі,
І Беатріче, що Данта веде до містичної Рожі.

ПЕРЕКЛАДИ

З БІЛОРУСЬКИХ ПОЕТІВ

1. Максим Багдановіч

**Сів хлопчик з келішком край вуличного ганку
І видимає з мила пузирі.
Веселкою горять вони у сяйві ранку,
Пливуть і зникають угорі.**

**І, зачарований барвистою красою,
Зі спритністю і хтивістю ката,
Хватає хлопчик їх тендітною рукою,
А застається в ній сама сльота.**

2. Масей Садньов

В Д О Р О З І

Падає сніг мовчазливий.
Липне на вітах ялин.
Північ. І п'ятьма дрімлива
Тихих долин.

Падає сніг. Розстилає
Постіль, щоб морок приліг.
В білому полі без краю —
Сніг... сніг...

Сповнене радістю серце,
Щастям незнаних утіх.
Що мені сніг цей?

Здається —

Тане від серця сніг.

Серце мое веселиться,
Б'ється гарячий в нім сміх.
Серцю вві сні тільки сниться
Білий опівночі сніг.

З АЛЕКСАНДРА БЛОКА

Співала дівчина в церковнім хорі
Про тяжко стомлених в чужім краю,
Про всі кораблі, що блукають в морі,
Про тих, що забули радість свою.

Дзвінкий її голос летів під склепіння,
А звідти промінь торкався плеча.
У п'їтмі храму ясне видіння:
У сукні білій біле дівча.

І всім здавалось, що радість буде,
Що в тихій гавані всі кораблі,
Що відшукали стомлені люди
Світле життя на чужій землі.

І тонкий промінь співав неначе.
І тільки почувлось, немов з висоти
Причасна Тайнам Дитина плаче
Над тим, що нікому назад не прийти.

З КЮРЕНБЕРГА

Ich zôch mir einen valken...

Я сокола леліяла, плекала понад рік,
Коли до всіх бажань моїх, приручений, він звик.
Я золотом оздобила кінці його пір'їн,
Та полетів під хмарами він до чужих сторін.

А я все бачу сокола, що лине в висоті,
На його перах полиски шарлатно-золоті,
І стрічкою шовковою пов'язана нога.
З'єднатись тим, що любляться, хай Бог допомага.

А. К. Толстой

Марно вважаєш, мистець, себе за творця твоїх творів:
Вічно витали вони над землею, незримі для ока.

Ні, то не Фідій воздвиг олімпійського славного Зевса.
Фідій чи ж вигдав сам це чоло або лев'ячу гриву,
Погляд ласкавих очей з-під сутіні брів громоносних?

Ні, то не Гете створив, у німецьку вдягнувши одержу,
Віщого доктора Фавста, що в правді глибокій, **всесвітній**
Образ відтворює свій передвічний від слова до слова.

Таж і Бетговен, коли він знаходив свій марш похоронний,
Брав хіба з себе цей ряд роздираючих душу акордів,
Плач невтошимий душі над загибеллю мислі-ідеї,
Світлик зникання світів в безнадійній безодні хаосу?

Ні, ці звуки одвіку в безмежних ридали просторах,
Він же, глухий для землі, неземні підслухав ридання.

Безліч незримих в просторі є форм і нечуваних звуків,
Безліч чудесних у нім спарувань і слова і світла.
Та передасть їх лиш той, хто бачити вміє і чути,
Хто, сприйнявши чи риску одну, чи співзвуччя, чи слово,
Цілість виводить потому у світ наш на захват і подив.

Тож окружи, о поете, себе і мовчанням і тьмою,
Будь самотнім, сліпим, як Гомер, і глухим, як Бетховен,
Слух же духовий сильніш і зір свій напружуй духовий.
І, як над полум'ям в тайнім рукописі букви безбарвні
Раптом виходять назовні, так виступлять перед тобою,
Вийдуть із пітьми яскраві кольори і вичутні форми,
Слів же потоки дзвінки у прозорому змісті зіллються.

Ти ж у цю мить і вслухайся й дивись, затаївши дихання,
І, коли станеш творити, пригадуЙ видіння хвилеве.

Вільям Ернст Генд

I N V I C T U S

Крізь ніч, що розкриває нам
Між полюсами прірву чорну,
Я дякую за те богам,
Що маю душу непоборну.

Я, в тяжкій боротьбі зі злом,
Не нарікав на люті болі
І з закривавленим чолом
Кривавій не вклонився долі.

Хай я зустріну жах і тьму
В цім місці, де лиш сум і сльози,
Але жорстоких літ погрози,
Непереможений, прийму.

І перед брамою вузькою
Не схилиться покірно стан,
Бо я господар над собою,
Душі своєї капітан!

З КИТАЙСЬКИХ ПОЕТІВ

(За еспанськими перекладами **Марселі** де Хуан)

1. Лі Тай По

ХРАМ НА ГОРІ

Храм заснув уночі на вершині святої гори,
Звідси б можна і зорі хватати рукою.
Та боюся і голос піднести в нічній тишині,
Бо не смію тривожити мешканців неба.

2. Вей Чен Кім

НА ПРОЩАННЯ БРАТОВІ

Вода у Великій Ріці у одвічному русі.
Думки подорожнього дальнього є нескінченні.
Хіба, облітаючи, квіти за гілкою плачуть? —
На землю спадають вони без найменшого звуку.

3. Тзе Лянґ

ПІСНЯ ПРО СІЯНґ-ЯНґ

В тузі глибокій за тим, хто на півдні мандрує,
Дім свій лишив, щоб на березі жити морському.
Будуть проходити тисячі й тисячі щогол,
Та під моїми дверима не спиниться жодна.

Марія Конопницька

ОЙ, ПІШЛА Б Я...

Ой, пішла б я на край світу,
В далеч, млою оповиту —
Як у полі вітер лине,
Як пливуть вгорі хмарини —
Лебедів стада.

Лиш тебе шкода́,
Мій краю,
Де сопілка журно грає,
Де кістки в полях біліють,
Де від смутку квіти мліють —
Лиш тебе шкода́.

Ой, пішла б я — та й **навіки**,
Як ідуть бурхливі ріки,
Як у синьому Дунаї
Пропливає-проминає
На весні вода.

Лиш тебе шкода́,
Хатино,
Де від липи тінь гостинна,
Де в садку холодні роси,
Де на луках дзвонять коси —
Лиш тебе шкода́.

Ой, пішла б я світ-за-очі
В непроглядну темінь ночі,
За те море, за те синє,
Де змарніє на чужині
Врода молода.

Лиш тебе шкода́,
Соколе,

Що летиш над наше поле,
Понад поле, понад ниви,
Губиш в льоті пір'я сиве —
Лиш тебе шкода́.

М. Б.

ОСІНЬ

Тихий вечір сумно посміхнувся
І пішов, самотній, в глузу ніч.
Тільки клен помітив, похитнувся,
Золоте одіння спало з пліч.

Дивлячись у гущавінь соснову,
Де голосить музика нічна,
Запитав він: — Що це, осінь знову?
Відповіли сосни: — Так, вона.

НАПЕРЕДОДНІ КУПАЛА

Не туман біліє в темнім гаї —
Ходить темним гаєм Богоматір.
По узгір'ях, по зелених луках
Доб смерку збирає Божі трави.

Тільки вечір їм часу зосталось,
А вже сонце зайде незабаром,
Заступає чорна глиця сосон
Золотий іконостас вечірній.

Вже в долинах вогко — впали роси,
Вже синіють луки — впали тіні,
Золотий вінець по гаю світить
І медунка пахне під росою.

Біле, як туман, її одіння,
Голубії очі — ніби зорі.
Назбирає зел Вона і квітів
И однесе до Божого престолу.

Тільки ніч, їм тільки ніч зосталась.
А на ранок їх поріжуть коси,
А не скосять — спалить душна спека.
Так і скаже Сину Богоматір:

—Подивись, улюблений мій Сину,
Як земля цвіла і як пишалась.
Та не довго радощі тривали —
В світі — смерть: вона й життям керує.

І Господь Їй мовить: —Таж не сонце,
Тільки землю тьма вкриває, Мамо.
Не насіння нищить смерть: стинає
Лише квіти, що зросли від нього.

А земне насіння — невмируще,
Скосить смерть — любов посіє **знову**.
До кінця віків Ти будеш, Мамо,
Милуватись квітами земними.

Ів. Бунін

ГРОБНИЦЯ САФІІ

Де струмок скелястим крутосхилом
Півзамріяно збігає вниз,
Як чернець над саркофагом білим,
Вирізьбився в небі кипарис.

І мімози, як стрункі дівчата,
Ллють під ним узорі верховіть,
І від рож спливають аромати
По кущах, де соловей дзвенить.

А оподаль — дикі узбережжя,
Майже непомітний горизонт,
І прозорий простір, і безмежжя:
Голуба безодня — Геллеспонт.

Мир тобі, о юна! І уклінно
Я припав до білого тюрбе.
П'ять віків нетлінна ти: незмінно
Пам'ять Сходу береже тебе.

Слава тим, хто світ життям чарує,
Та стократ славетні ті, чий прах
Певність вічного життя дарує
І цвіте легендою в віках.

Ів. Бунін

В А Л Ь П А Х

Сонет

На висоті, на сніговій вершині,
Я гострим лезом вирізав сонет.
Минають дні. Можливо, що й донині
В снігах зберігся тонких літер сплет.

На висоті, де, невимовно-синій,
Небесний розкривається намет,
Дивилось тільки сонце, як стілет
Різьбив мій вірш на голубій крижині.

І з радістю я думаю: поет
Повинен зрозуміти це. В долині,
Серед юрби, хай він не ставить мет.

На висоті, де небо яносине,
В вечірній час я вирізав сонет
Лише для тих, хто бродить на вершині.

Федеріко Гарсія Льорка

ПІСНЯ ВЕРШНИКА

Кордоба.
Єдина й далека.

Коник чорний, місяць повний
І маслини в моїй торбі.
Хоч би й знав я ці дороги,
Та повік не буду в Кордобі.

І крізь простір, і крізь вітер,
Чорний кінь, червоний обрій.
Смерть на мене виглядає
Поміж вежами у Кордобі.

Ах, яка мандрівка довга!
Нумо, коню мій хоробрий!
Що, як смерть мене спіткає
Перш, ніж досягну я Кордобі?

Кордоба.
Єдина й далека.

ПРИМІТКИ

П Р И М І Т К И

Стор. 7.

Бран — персонаж ірландської саги "Плавання Брана". На поклик незнаной жінки відплив на захід, до Блажених островів. Поезія "Поворот Брана" відтворює заключний епізод саги. Ім'я Бран означає "Ворон" (церк.-слов. Вранъ).

Стор. 12.

Тіу — один з богів германської мітології. В слов'ян це ім'я вимовлялося "Дивъ".

Водан — бог вітру, війни й мистецтва, улюблений бог вікінга. Око своє він віддав за мудрість.

Фрея — єдина богиня германської мітології.

Тор — бог рільників, уявляли його з молотом у руці.

Льокі — бог, основні риси якого: підступність і лукавство.

Стор. 13.

Беовульф — герой одноіменної англо-саксонської епічної поеми, непереможний скандинавський конунг.

Олень — назва палацу данського короля, де частково відбувається дія поеми.

Стор. 22.

Мелеагр — визначний поет доби еллінізму (жив на початку I віку), уложив першу в світовій літературі **антологію**, до якої його власні поезії увійшли під назвою "Ранні левкої".

Гадара — місто в Сирії, батьківщина Мелеагра. За при-

кладом Буніна, я дозволив собі вжити це слово з наголосом на другому складі.

Стор. 25.

Сейбо — розповсюджене в Південній Америці дерево, цвіте яскраво-червоним, росте, гол. чином, на берегах річок.

Гварані — велике південно-американське індієське пле-м'я, замешкувало колись північно-центральну частину Ар-гентини. В поезії використано мотив легенди про королеву Анаї (Anahid).

Стор. 27.

"Принцеса Мрія" — назва одної з драм Едмунда Ростана. В основу драми положена біографія трубадура Жофруа Рю-деля, залюбленого в небачену ним Тріполітанську принцесу Мелісанду.

Стор. 37.

Дагні, Едварда, Вікторія, Ілаялі — героїні романів Гам-суна ("Містерії", "Пан", "Вікторія", "Голод").

Стор. 41.

Jacarandá — палісандрове (або святе) дерево.

Стор. 42.

Вдома. Поезія має автобіографічний характер. Автор тільки тому відважився повторити пуанту "Бібліотеки" Мо-риса Ролліна, що її повторило само життя.

Стор. 43.

Гречани — вузлова станція під Проскуровом. В березні 1944 р. німецькі війська й біженці, після того, як советські частини, ударом з півночі, перерізали залізницю Проскурів-Волочиськ, змушені були відступати на схід, на Гречани-Проскурів.

Стор. 44.

Сейбо — див. примітку до стор. 25.

Омбу — гігантська деревоподібна рослина, з корінням у формі пагорба і гіллям, що заганює до ста кв. метрів. Розповсюджене в Південній Америці.

Мбурукужа або пасіонарія — “квітка страждань Христових”, вражає своєю рідністю будови. Кольори на її пелюстках нагадують німб.

Стор. 54.

Золота маска і китиця польових квітів (які від дотику розсипалися на порошок) знайдені в гробниці Тутанхамона — фараона, що царював у XIV в. до Р. Х. і помер молодим. Після відкриття його могили більшість членів експедиції загинула таємничою смертю.

Ізіда і Гор — боги древнього Єгипту.

Стор. 58.

Аркона — місто на острові Руяні, один з центрів слов'янської дохристиянської духовости (славетний храм Святови-та). В 1168 р. зруйнована данцями.

Стор. 59.

...los remezones que asolaron Zante, Itaca i Cefalonia. Український переклад: Землетруси, що знищили Занте, Ітаку і Кефалонію.

Стор. 60.

Рауль де Камбре — персонаж з французького феодального епосу. Відзначався жорстокістю й брутальністю.

Альбі — місто на півдні Франції, де зосереджувались еретичні вчення катарів (альбігойців) та інші. Хрестовий похід проти катарів, після майже двадцятилітньої війни, закінчився падінням Альбі (в 1228 р.) і тотальним знищенням його мешканців.

Стор. 66.

Der von Kürenberg — німецький поет дванадцятого століття.

Ich zôch mir einen valken — я годувала собі сокола...

Перекладач дещо відступив від розміру оригінала, замінивши тонічний вірш силяботонічним.

Стор. 69.

Invictus (лат.) — непереможний.

Переклад зроблено за "підстрочником".

Стор. 70.

Лі Тай По (Лі Тай Пу — за іншою транскрипцією) — геніальний китайський поет початку VIII століття (701—729).

Вей Чен Кін (Ч'ен-К'інг Вей) і **Тзе Лянг** (Тсе Лянь) — поети часів династії Танг (VIII століття). Катрен Вей Чен Кіна друкувався в "Арці" ч. 2. за 1948 р., в перекладі Порфирія Горотака.

Стор. 73

Переклад зроблено з рукопису. Оригінал, здається, ніколи не був друкований.

Стор. 76.

Сафія — дружина султана могола з походженням з рейка.

З М І С Т :

В Д А Л Е К І Й Г А В А Н І

Поворот Брана	7
“Сіра темінь, як попіл пожежі”	8
“І знову ніч”	9
“Тут, на півдні, весна невесіння”	10
Неогексаметр (“Іноді дивна мені“...)	11
Після бою	12
Беовульф	13
“В повітрі — пахощі вина”	14
“На вулиці бузково-сині квіти”	15
Татри	16
Без присвяти	17
“Нестримний гін сліпучих фар”	18
“У великому людному місті”	19
“В сажі й димі, ніби в чорній повені”	20
“Не для тих, хто знемігся”	21
До Мелеагра	22
Сонет	23
Поет	24
З аргентинських мотивів	25
“Давно хотілось нам пізнати”	26
Лист до Принцеси Мрії	27
“Якщо це станеться”	28
Корабельний цвинтар	29
“Ще в доках портових не почалась робота”	30
“Склепіння неба вежами підперши”	31
“Неначе Мальдуна з поеми Теннісона”	32
“Ми її бачили в непроминальнім раннім цвітінні”	33
“Ніч відходить трепетною тінню”	34

“Пригадались далекі дороги”	35
Пам’яті Гамсуна	37
“Там, над небокраєм”	39
Південна весна	40
Jasaranda	41
Вдома	42
“Пригадуйте: шляхом на Гречани”	43
“Ви, люди міста, що у вас в неласці”	44
Полустанок	46
“Я зрозумів, що краще відійти”	47
“Це не день умирає на овиді”	48
Після бурі	49
Відчай	50
“Ні, це не джміль”	51
“Ще вечорами синь така сувора”	52
“Розкішним ранком — простір для плавби”	53
Єгипет	54
“Було це в сорок першій, восени”	55
“Дитячі ще уста, пухляві і капризні”	56
Предок	57
“...Різьбили з мармуру...”	58
До Одисея	59
Неогексаметр (“Часто, як хочу недавнє...”)	60

П Е Р Е К Л А Д И

З білоруських поетів	
1. М. Багдановіч:	
“Сів хлопчик з келішком...”	63
2. Масей Сядньов:	
В дорозі	64
З Александра Блока	65
З Кюренберга	66
А. К. Толстой:	
“Марно, вважаєш, мистець...”	67
В. Е. Генлі	
Invictus	69
З китайських поетів	
1. Лі Тай По	

Храм на горі	70
2. Вей Чен Кін	
На прощання братові	70
3. Тзе Лянґ	
Пісня про Сіянґ-Янґ	70
Марія Конопницька	
Ой, пішла б я	71
М. Б.	
Осінь	73
Ів. Бунін	
Напередодні Купала	74
Гробниця Сафії	76
В Альпах	77
Ф. Г. Льорка	
Пісня вершника	78
Примітки	79
Зміст	85